

4. *chirilometodi(an)-*: *limba chirilometodiană*

Sugestiv și precis, întrucât pune în evidență perioada veche slavă propriu-zisă, termenul a fost folosit de regretatul acad. Emil Petrovici¹: „De aceea, pentru a evita greșeala de a atribui *limbii chirilometodiene* (vechi slave) (*subl. n.*) o formă recentă, e neapărat necesar, ori de câte ori consultăm acest dicționar, să ținem cont de indicațiile date de autor...” [23; 292]. Ne aflăm în prezența unui compus neologic, de idiolect (dacă nu ne înșelăm, termenul n-a intrat în circulație), format prin unirea, cu ajutorul morfemului *-o-*, a numelor celor doi învățați (*Chiril, Metodiu*), la care s-a adăugat sufixul *-an*, întâlnit frecvent în structura unor denumiri de limbi: *indiene, anatoliene, abisinieni, indoneziene* etc.

*

Constatăm, în concluzie, că sub raportul exprimării metalingvistice a noțiunii de veche slavă (propriu-zisă), destul de apropiată în ceea ce privește evoluția faptelor de limbă de faza slavă comună, în slavistica românească se disting mai multe perioade: prima (ultimele două decenii ale secolului trecut), când se folosesc, aproape în exclusivitate, termenii *limbă paleoslavică* și, mai ales, *limbă paleoslovenică*; a doua, cu caracter de tranziție (de la sfârșitul secolului trecut până în deceniul al patrulea al secolului al XX-lea), când circulă paralel expresia mai veche, *limbă paleoslovenică*, și cea neologică, *limbă paleoslavă*, apărută încă la finele secolului trecut²; a treia (deceniul al patrulea și urm.), caracterizată prin încetățenirea termenului *paleoslavă* și introducerea unor noi denumiri: *veche slavă* (sau *limba veche slavă*), *veche slavă bisericească* și *veche bulgară*; a patra (începând cu sfârșitul deceniului al șaselea), când predomină variantele topice în care *veche* este postpus: *slavă veche* (sau *limba slavă veche*), *limba bulgară veche*.

Sub raportul originii, termenii de mai sus sînt tributari, în majoritatea cazurilor, unor modele alogote, redînd destul de adecvat, potrivit normelor limbii române, expresii de circulație internațională, chiar dacă unii din ei sînt acum arhaici (același lucru se observă, de altfel, și în metalimba slavistică de peste hotare). În formarea acestei terminologii un rol hotărîtor l-au jucat împrumuturile lingvistice (comp. *paleoslovenic* și *paleoslav* < lat.; *paleoslav* < fr.) și calcurile frazeologice (comp., de ex., *veche slavă, veche slavă bisericească, veche bulgară*).

Sub raport semantic cei mai mulți termeni au o singură valoare, fapt fără îndoială pozitiv sub raportul exprimării exacte, lipsite de ambiguitate. Sînt polisemantici: *limba veche slavă* și *vechea bulgară* (sau *bulgara veche*), care numai în prima lor accepțiune sînt sinonimi cu toți ceilalți termeni pentru paleoslavă. Cea de-a doua accepțiune are în vedere 'limba populară, limba vorbită de vechile populații slave de pe teritoriul țării noastre mai ales pînă

¹ De fapt, sub forma *cirilo-metodîan*, îl găsim încă la Ilie Bărbulescu, dar nu pentru a denumi propriu-zis limba veche slavă: „activitatea literară cirilo-metodîană” [3; 3], „cultul slav cirilo-metodîan” [3; 7].

² Tot la sfârșitul secolului al XIX-lea, deci concomitent cu (*limba*) *paleoslavă*, este pus în circulație, la noi, și termenul (*limbi*) *slave*, pe atunci formație neologică (în comparație cu termenii mai vechi: (*limbi*) *slavone* și (*limbi*) *slavice*).